

2know

knowledge to prevent

OPAS VANHEMMILLE JA HUOLTAJILLE

ENEMMÄN KUIN PELKKÄ LAITE

**EDISTÄ LAPSESI
DIGITURVALLISUUTTA**

Opas vanhemmille digiturvataidoista
lasten ja nuorten näkökulmasta

Protect Children
Suojellaan Lapsia

Children
at Risk

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Funded by
the European Union

JOHDANTO

Digiturvataitojen opettamista lapsille voi verrata muiden turvallisuustaitojen, kuten liikennetaitojen, opettamiseen. Yhtäkään lasta ei päästetä liikenteeseen yksin harjoittelematta ja esimerkiksi koulumatkan turvallista kulkemista harjoitellaan aina ensin yhdessä aikuisen kanssa. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä enemmän lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa turvakeen erityisesti erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Lapsi tarvitsee turvaa yhtä lailla niin digitaalisissa kuin fyysisissäkin ympäristöissä. Myös vanhemmat lapset ja nuoret tarvitsevat vanhempien tukea tietyissä digiarjen sosiaalisissa tilanteissa.

Digilaite toimii porttina digiympäristöön, jossa lapset toimivat ja ovat vuorovaikutuksessa muiden verkkokäyttäjien kanssa. Lapset seikkailevat usein netin sosiaalisessa ympäristössä ilman aikuisen tukea tai valvontaa. Lapsen turvallisen kehityksen turvaamiseksi ei tule ainoastaan keskittyä siihen, miten paljon aikaa lapsi viettää verkossa. Aikaa tärkeämpää on se, millaisia kokemuksia ja minkälaisiin toimintoihin lapsi osallistuu sekä toisaalta keiden kanssa hän keskustelee ja minkälaisia sisältöjä hän verkossa kohtaa.

“Aikuisten pitäisi varmistaa, ettei meille tapahdu mitään pahaa verkossa.”
Lapsi, 9-11-vuotias

Tässä oppaassa käytetyt lainaukset on valittu kyselystä, jossa opettajat ja nuorisotyöntekijät kertoivat keskusteluistaan lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa. He ovat antaneet luvan sisällyttää lainaukset oppaaseen.

VANHEMPIEN ROOLI LAPSEN DIGIARJESSA

Lapset ja nuoret ovat erittäin taitavia käyttämään digilaitteita - usein jopa parempia kuin aikuiset! Tulee kuitenkin muistaa, että lapsen sosiokognitiiviset kyvyt ja taidot ovat vasta kehittymässä, ja lapsi tarvitsee aikuisten läsnäoloa, ohjausta ja tukea niin sosiaalisesti haastaviin tilanteisiin kuin voimakkaita tunteita nostaviin digiympäristöissä koettuihin sisältöihin. Lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi on tärkeä varmistaa lapsen turvallinen netinkäyttö.

Vanhempien on tärkeä pohtia digiarkea yhtenä monista sosiaalisista ympäristöistä. Vanhemmat menevät usein lapsen mukaan kiipeilypuistoon varmistamaan lapsen turvallisuutta huolimatta siitä, että lapsi olisi taitavampi kiipeilijä kuin vanhempi. Vanhempi haluaa mahdollisesti viettää laatuaikaa lapsen kanssa, tai hän on huolissaan lapsen turvallisuudesta tai loukkaantumisen riskeistä tai siitä, että lapselle tulee ystävien kanssa riitaa, mihin hän tarvitsee vanhemman tukea. Vanhemmat saattavat olla huolissaan myös siitä, että joku vahingoittaa lasta kiipeilypuistossa. Nämä samat perusteet voidaan siirtää digiympäristöihin. Lapset tarvitsevat netissä yhtä lailla aikuisten valvontaa kuin missä muussakin sosiaalisissa ympäristöissä.

“Vanhempien pitäisi todellakin tietää, kenen kanssa heidän lapsensa puhuu netissä, mutta samalla lapsella pitäisi olla lupa yksityisyyteen.”
Nuori, 13-20-vuotias

VERKKOKOKEMUKSET OVAT TODELLISIA

Tunteet ja kokemukset digiympäristöissä voivat olla yhtä voimakkaita ja todellisia kuin missä tahansa fyysisessä ympäristössä. Myös netin kautta koetut tapahtumat ja tilanteet herättävät usein ilon, surun ja pelon tunteita. Se, mitä lapsi kokee digialustojen välityksellä, on yhtä merkityksellistä kuin muissakin ympäristöissä koetut kokemukset. Verkkovälitteisen väkivallan tai muiden haitallisten kokemusten seuraukset ovat usein yhtä vakavia ja vahingollisia kuin fyysisessä ympäristössä tapahtuvat haitalliset kokemukset tai väkivalta. Verkkovälitteisten rikosten uhriksi joutuneiden lasten traumaoireet ja toipumisprosessit ovat hyvin samankaltaisia kuin fyysisten kontaktirikosten uhreilla.

”Mun kaveri sai kerran viestin täysin tuntemattomasta numerosta, jossa sanottiin että jos hän ei tee jotain, hän ja hänen perheensä kuolevat. Aluksi me uskottiin se, mutta sitten me kerrottiin mun äidille, eikä mitään tapahtunut.”

Lapsi, 9-11-vuotias

”

MITEN KESKUSTELLA DIGIARJEN KOKEMUKSISTA LAPSEN KANSSA

Vanhempien tulee keskustella lasten kanssa erilaisista digiympäristön sisällöistä ja tilanteista, joita lapsi voi kohdata jo ennen kuin hän alkaa käyttämään digilaitteita itsenäisesti. Aikuisen tehtävänä on tutkia lapsen kanssa yhdessä digiympäristöjä ja keskustella asioista avoimesti sekä sopia etukäteen, miten lapsi toimii hämmentävissä tai pelottavissa tilanteissa.

“

”Lapsia pitää opettaa olemaan uskomatta kaikkea, mitä he lukevat netissä, koska se voi helposti johtaa ääriajatuksen omaksumiseen. Vanhempien tulee keskustella lapsensa kanssa siitä, mitä nämä näkevät verkossa.”

Nuori, 13-20-vuotias

Vanhemman myönteinen suhtautuminen lapsen kiinnostuksen kohteisiin netissä tukee yhtä lailla lapsen terveen itsetunnon kehittymistä kuin missä muussakin ympäristöissä annettu positiivinen tuki. Vanhemman on tärkeä kannustaa avointa vuorovaikutusta, mikä vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä tunnesidettä. Lapsen tulee tietää, että hän voi aina kertoa verkossa kohtaamastaan hämmentävästä tai mieltä järkyttävästä asiasta aikuiselle. Lapsen tulee myös luottaa siihen, että aikuisen kanssa voi keskustella vaikeistakin aiheista ja että aikuiselta voi saada tukea ja ohjausta ilman pelkoa paheksunnasta tai rangaistuksesta.

“

”Vanhempien kanssa on vaikea puhua, kun heidän välitön reaktionsa on aina: Olet liikaa netissä.”

Nuori, 13-20-vuotias

”En voi kertoa vanhemmilleni, koska he alkavat vain syyttää minua.”

”

Nuori, 15-16-vuotias

IKÄRAJAT

Asiantuntijat ovat asettaneet sovelluksille ja peleille ikärajat ensisijaisesti suojatakseen lapsia. Sovelluksissa ja peleissä voi olla sisältöä, joka eivät ole lapsen ikätasolle sopivaa sisältöä. Osa sovelluksista myös mahdollistaa tuntemattomien henkilöiden yhteydenotot sovellusta käyttäviin lapsiin. Nämä tilanteet ovat haasteellisia lapsille, jotka eivät välttämättä ikätasonsa ja kehityksensä vuoksi osaa vielä tunnistaa rikokseen johtavaa käyttäytymistä. Lapsi ei välttämättä tiedä, miten toimia näissä tilanteissa turvallisesti ja siksi lasten turvallisuuden varmistamiseksi on ikärajojen noudattaminen äärimmäisen tärkeää.

“Jos joku haluaa pelin, joka ei sovi hänen ikäiselleen, vanhempien ei pitäisi antaa lupaa siihen.”
Lapsi, 9-11-vuotias

“Vanhempien pitäisi tietää, mitä heidän lapsensa tekevät verkossa.”
Nuori, 13-20-vuotias

IKÄTASOON SOPIMATTOMAT SISÄLLÖT

Lapsille on tärkeää kertoa etukäteen, että hauskojen ja mukavien asioiden lisäksi lapsi voi kohdata verkossa outoa, epämiellyttävää tai jopa pelottavaa sisältöä ja tilanteita. Verkkovälitteisesti nähdyt ja koetut asiat voivat pelottaa lasta yhtä paljon kuin muissakin ympäristöissä koetut vastaavat tilanteet. Kuvakaappauksen ottaminen ja näyttäminen turvalliselle aikuiselle on tärkeä digiturvataito. Opeta lapselle kuvakaappauksen ottaminen, sillä kuvan näyttäminen vanhemmalle on usein helpompaa kuin pelottavista, kiusallisista tai hämmentävistä tapahtumista kertominen tai niiden kuvaileminen.

“Vanhemmat voivat auttaa lastaan kirjautumaan johonkin ja poistamalla ikäviä kuvia.”
Lapsi, 9-11-vuotias

“Olen viettänyt tuhansia tunteja verkossa digitaalisessa nuorisotilassa yhdessä nuorten kanssa ja olen todella huolissani monista sisällöistä. Näyttää siltä, että nuoret pääsevät verkossa käsiksi mihin tahansa haluavat, eikä mikään estä esimerkiksi 12-vuotiaita pelaamasta 18 vuotta täyttäneille tarkoitettuja pelejä, vaikka tämän pitäisi olla kiellettyä. Näyttää myös siltä, että nuoret pääsevät käsiksi aikuispornoon hyvin varhaisessa iässä ja pitävät sitä normaalina.”
Nuorisotyöntekijä

Kuvakaappauksen opettaminen lapsille tulee aloittaa aina miellyttävistä asioista. Harjoittele yhdessä lapsen kanssa kuvakaappausten ottamista ja keskustele millaisissa tilanteissa tai millaisista sisällöistä lapsen tulee ottaa aina kuvakaappaus ja näyttää se aikuiselle. Korosta lapselle, että tämänkaltaisten sisältöjen kohtaaminen ei ole koskaan lapsen vika. Kehu lasta aina, kun hän näyttää tai kertoo kohdanneensa ikätasolleen sopimatonta tai muuten hämmentävää tai pelottavaa verkkosisältöä. Kuvakaappaus toimii parhaimmillaan vanhemmille todisteena lapsen digiympäristöissä koetuista ikävistä tilanteista. Ne ovat tärkeää todistusaineistoa myös poliisille tilanteissa, missä lapsi on kohdannut mahdollisesti rikoksen tunnusmerkistön täyttäviä kuvia, viestejä tai sisältöjä.

Vanhempien tulee rajoittaa lapsen pääsyä ikätasolle sopimattomien verkkosisältöihin. Näin toimimalla vanhempi suojelee erityisesti lapsen psyykkistä hyvinvointia. Lapsen ikätasolle sopimattomia sisältöjä voi estää eri apukeinoin, kuten nettisisällön suodattimia, suojattuja selausasetuksia ja erilaisia operaattoreiden tarjoamia ”lapsilukko”-ohjelmistoja hyödyntäen. Ratkaisevan tärkeää on, että vanhempi keskustelee lapsen kanssa avoimesti ikätasolle sopimattomista sisällöistä. Valitettavasti yksikään tekninen sovellus ei yksinään pysty suojaamaan tai estämään lasta näkemästä sopimattomia sisältöjä. Haitalliset ja ikätasolle sopimattomalle sisällölle altistuminen voi aiheuttaa lapselle hämmennystä, ahdistusta, pelkoa tai jopa haitallista käyttäytymistä. Mikäli lapsi ei saa tarvitsemaansa oikea-aikaista tukea näkemänsä haitallisten sisältöjen käsittelemiseksi, tällä voi olla kielteinen yhteys lapsen kehitykseen. Ennakoivilla toimilla ja ohjeistuksilla vanhemmilla on mahdollisuus tukea ja varmistaa, että lapsi osaa toimia verkossa turvallisesti. Edellä mainitut seikat ovat asioita, joita lapset ja nuoret ovat myös pyytäneet meiltä aikuisilta.

“Vanhempien tulisi estää lapsia pääsemästä pornosivustoille.”

Nuori, 13–20-vuotias

“Vanhempien on seurattava lapsensa internetin käyttöä ja estettävä tietyt verkkosivustot ja sovellukset, erityisesti nuorten lasten kohdalla.”

Nuori, 13–20-vuotias

“Toivoisin, että vanhemmat voisivat asettaa rajat somealustoille, mutta ei niin, että vahtivat lapsensa jokaista liikettä.”

Nuori, 15–16-vuotias

“Jopa nuoret alakoululaiset näyttävät pääsevän käsiksi kaikenlaiseen sisältöön, joka ei sovi heidän ikäisille. Se voi olla todella hämmentävää, mutta lapset eivät usein keskustele näistä asioista vanhempiensa kanssa, koska he pelkäävät menettävänsä puhelimensä.”

Opettaja

TUNTEMATTOMAT HENKILÖT VERKOSSA

Varmista, että lapsen verkkosovelluksissa ja -alustoilla käyttämä julkinen profiilikuva ei ole lapsen omakuva tai muu kuva, josta ulkopuolisen on mahdollista tunnistaa sovelluksen käyttäjän olevan lapsi. Lapsiin kohdistuvia rikoksia tekevät henkilöt usein päättelevät julkisista profiilikuvista netinkäyttäjän iän ja ottavat yhteyttä lapseen juurikin profiilikuvan perusteella. Lapsen ei myöskään tule jakaa julkisesti henkilökohtaisia tietojaan, kuten osoitettaan, puhelinnumeroaan, sijaintiaan, kouluaan, harrastuksiaan tai kuvia lemmikeistään. Ohjeistus ja keskustelut aiheesta tulee käydä lapsen kanssa ennen sovellusten käyttöä ja keskusteluun tulee palata säännöllisesti, myönteisellä ja mukavalla asenteella lasta kuitenkin pelottelematta.

“Kun olin netissä, joku, jota en tuntenut, pyysi mua ulos. Sanoin ei, koska tiedän, että joskus ihmisiä huijataan.”
Lapsi, 9–11-vuotias

“Joku sai mun numeron ja kysyi, voimmeko puhua. Kysyin, mitä hän halusi, eikä hän vastannut.”
Lapsi, 9–11-vuotias

ONLINE-PELAAMINEN

Lapsiin kohdistuvia rikoksia tekevät henkilöt eivät pelkästään ota yhteyttä lapseen vain sosiaalisen median kautta, vaan he hyödyntävät myös nettipelien ja muiden sovellusten chat-toimintoja. Rikoksentekijät toimivat usein erityisesti lasten ja nuorten pelaajien suosimilla pelialustoilla. Heidän tavoitteenaan on houkutella lapsi pois avoimista ja moderoiduilta pelialustojen chat-sovelluksista ja ohjata heidät päästä päähän -salattuihin viestintäsovelluksiin. Houkutteluun hyödynnetään esimerkiksi lupaamalla pelivihjeitä, palkintoja tai muuta, kuten rahanarvoisia pelimerkkejä. Lasten on tärkeää ymmärtää, että heidän ei tule koskaan siirtyä pelialustojen keskusteluista muihin suojatumpiin viestintäsovelluksiin. Mikäli lapset saavat itsenäisesti käyttää pelien chat-ominaisuuksia, heitä tulee ohjeistaa keskustelemaan yksinomaan peliin liittyvistä aiheista. Lasta tulee myös muistuttaa, ettei hän anna itsestään yksityiskohtaisia tietoja.

“Pidän siitä, kun joku auttaa minua pelissä, jota pelaan netissä.”
Lapsi, 9–11-vuotias

LAPSEN YKSITYISYYS

Vanhempien on tärkeä kunnioittaa lapsensa yksityisyyttä esimerkiksi rajoittamalla lapsen kuvien julkista jakamista verkossa, etenkin ilman lapsen suostumusta. Toisaalta pieni lapsi ei voi antaa suostumustaan omien kuvien julkiseen jakamiseen tai oman digitaalisen identiteetin hallitsemiseen. Vanhempien on tärkeä harkita tarkkaan, mitä kuvia ja millä laajuudella lapsen kuvia jaetaan verkossa. Vanhemmat antavat omalla toiminnallaan esimerkin lapselle niin kuvien ottamisesta kuin luvan kysymisestä. Vanhemmat auttavat rakentamaan ja luomaan lapsille turvallisemman ja lapsen oikeuksia kunnioittavan digiympäristön.

“En haluaisi, että vanhemmat jakavat kuvia tai muuta henkilökohtaista lapsistaan somessa.”

Nuori, 15-16-vuotias

Lapsia tulee opettaa harkitsemaan kuvien ja toisaalta rajoittamaan henkilökohtaisten tietojen jakamista verkossa niin yksityisyytensä suojaamiseksi kuin sen säilyttämiseksi. Liiallisesta kuvien ja tietojen jakamisesta saattaa pahimmillaan seurata ongelmia, kuten verkkokiusaamista, identiteettivarkauksia tai ei-toivottuja haitallisia yhteydenottoja tuntemattomilta henkilöiltä. Lapselle tulee selittää ja opettaa, että kaikkeen verkkoon jaetusta materiaalista jää ”digitaalinen jalanjälki”. Tämä auttaa lasta ymmärtämään, että omalla toiminnalla digitaalisissa ympäristöissä on usein pitkäaikaisia seurauksia. Lasta voi myös suojella sopimalla yhteiset säännöt älypuhelimien käyttöön. Hyvä sääntö on rajoittaa älylaitteen käyttöä esimerkiksi kylpyhuoneessa tai iltaisin makuuhuoneessa. Näin lapsi ei väsyneenä, hetken mielohteesta tai vahingossa ota tai jaa itsestään intiimejä kuvia verkkoon.

“Aikuisten tulisi opettaa lapsia miettimään tarkkaan ennen kuin jakaa mitään netissä.”

Nuori, 13-20-vuotias

LASTEN JA NUORTEN KÄYTTÄYTYMINEN VERKOSSA

Vanhempien tulee ohjata ja opettaa lasta käyttäytymään verkossa aivan kuten muissakin sosiaalisissa ympäristöissä. Vanhempi voi esimerkein ja avoimesti keskustellen opastaa ja korostaa muiden kunnioittamista, ystävällistä käyttäytymistä ja vastuullisuutta. Lapsien on tärkeä ymmärtää omien sanojensa ja tekojensa vaikutukset myös digiympäristöissä. Vaikka aikuiset rikoksenteijät ovatkin merkittävä riski lasten turvallisuudelle verkossa, ei tule unohtaa, että myös lapsen ikätoverit voivat vahingoittaa ja toimia väkivaltaisesti. Lasta tulee opettaa kriittiseen ajatteluun, muiden kunnioittamiseen ja yhtä lailla muiden yksityisyyden suojaamiseen esimerkiksi harkitsemalla tarkkaan ja kysymällä lupaa ikätoveriensa kuvien tai tietojen jakamiseen verkossa. Vanhemman ohjeistus ja opastus hakea aina apua epämiellyttävissä tilanteissa takaavat lapselle turvallisemman digiarjen ja myönteisempiä verkkokokemuksia.

“Vanhempien tulisi opettaa lapsia käyttäytymään verkossa samalla tavalla kuin he käyttäytyisivät tosielämässä.”

Nuori, 13-20-vuotias

“Vanhemmat uskovat, että heidän lapsensa ei tekisi mitään typerää verkossa. Heidän ei pitäisi aina luottaa omaan lapseensa, sillä jopa hyvin käyttäytyvät lapset voivat kiusata toisia. Vanhempien pitäisi keskustella tästä kaikesta lastensa kanssa.”

Nuori, 13-20-vuotias

“Nuoret itse ovat usein niitä, jotka käyttäytyvät verkossa huonosti muita kohtaan. Harvoin minun tarvitsee "suojella" nuoria siltä, mitä tuntematon henkilö sanoo heille pelin aikana. Päinvastoin, joudun usein keskustelemaan erityisesti uusien nuorten käyttäjien kanssa siitä, mitä ei saa sanoa muille.”

Nuorisotyöntekijä

TAUKOJEN PITÄMINEN DIGILAITTEISTA JA AJAN VIETTÄMINEN PERHEEN KESKEN

Perheen puhelimet ja muut laitteet kannattaa kerätä hyvissä ajoin ennen nukkumaanmenoa yhteen paikkaan, kuten ”puhelinparkkiin”. Lasten on iltaisin väsyneensä tai yöllä suljettujen ovien takana helpompi eksyä verkon oudoille tai kielletyille sivustoille tai yksityisiin keskusteluihin. Älypuhelimia ei tule säilyttää yöllä lasten makuuhuoneissa. Tällä vanhempi turvaa niin lasta kuin lapsen riittävän unen saannin. Älypuhelimien sijaan lapsen aamuhätyksiin voi hyvin käyttää tavallista herätyskelloa älylaitteiden sijaan!

Digilaitteista pidetyt säännölliset yhteiset tauot ja ajan korvaaminen yhteisellä perheajalla ja muilla arjen aktiviteeteilla edistävät ja kannustavat mielekkääseen yhdessäoloon. Tiedetään, että yhteinen aika ja keskustelut, sisältäen yhtä lailla perheen digiarjen kuin muut arjen toimet, edistävät keskinäistä vuorovaikutusta, yhteyttä ja edistävät perheen mielekkäämpää ja tasapainoisempaa perhe-elämää.

“Teini-ikäisten internetin käyttöä tulisi rajoittaa (tiettyjen sivustojen osalta) ja laitteiden käytölle kannattaa asettaa päivittäinen maksimiaika.”

Nuori, 13-20-vuotias

“Jotta lapset pysyvät turvassa, vanhemmat voivat rajoittaa puhelimen ja joidenkin sovellusten käyttöä sekä vähentää ruutuaikaa.”

Lapsi, 9-11-vuotias

PYSÄHDY HETKEKSI...

Jos tämän ohjeistuksen luettuasi tunnet pakottavaa tarvetta varoittaa lastasi ainoastaan netin vaaroista tai haluaisit kieltää kokonaan lapsen älylaitteiden käytön, on tärkeää pysähtyä ja rauhallisesti pohtia asiaa. Lapset pääsevät tänä päivänä väistämättä digiympäristöihin ja heille on huomattavasti hyödyllisempää oppia olennaisimmat digiturvataidot omien vanhempiensa kanssa kodin turvallisessa ja rohkaisevassa ilmapiirissä vanhemman kanssa keskustellen.

Aloita lapsesi digiturvataitojen vahvistaminen esimerkiksi pyytämällä lastasi kertomaan ja esittelemään sinulle suosikkisovelluksensa, sivustonsa tai -kanavansa. Voit osoittaa kiinnostustasi tutustumalla ja kysymällä kysymyksiä esityksen lomassa tai vaikka yhdessä nettipeliä pelaamalla. Ota osaa ja osallistu lapsesi digiarkeen. Näin toimimalla luot turvallisia hetkiä, missä lapselle tarjoutuu mahdollisuuksia kertoa myös mahdollisista digiarjen ikävistä tai hämmäntävistä kokemuksista tai peloista. Myönteinen suhtautuminen älylaitteiden käyttöön, yhteiset säännöt käytön rajoittamiseen sekä läsnäolo lapsen digiarjessa ovat yksi tärkeimmistä lastasi suojaavista tekijöistä lasten yhä digitalisoituvassa arjessa.

NAUTTIKAA DIGIARJESTA YHDESSÄ!

“Me aikuiset tarvitsemme selkeät ja yksinkertaiset digitaalista turvallisuutta koskevat ohjeet. Internet voi myös olla monelle nuorelle turvallinen paikka olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ja toiveena on, että näin olisi jatkossakin.”

Opettaja

TIETOA MEISTÄ

Suojellaan Lapsia ry on Helsingissä sijaitseva lastensuojelujärjestö, joka työskentelee maailmanlaajuisesti lapsiin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, houkuttelun ja seksuaaliväkivallan lopettamiseksi.

Lue lisää Suojellaan Lapsia ry:stä:
<https://www.suojellaanlapsia.fi/>

Tämä opas on laadittu osana Euroopan komission rahoittamaa kaksivuotista 2KNOW-hanketta, jonka tarkoituksena on parantaa lapsiin kohdistuvien verkkovälitteisen seksuaaliväkivallan ja seksuaalirikosten ennaltaehkäisemistä ja tunnistamista.

Lue lisää hankkeesta:
<https://www.suojellaanlapsia.fi/en/2know>